

דבר דברי עשרי"ח

ממון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

גליון זה יוצא לזכות
בנימין בן גיטל
הינדא בת רבקה
שהזיווג אי"ה יעלה יפה
ויזכו להקים בית נאמן בישראל

דבר העורך

בפרשת השבוע מבאר רש"י על הפסוק "ויקהל עליהם קרח". דבריו ליצנות, כל הלילה הוא הלך אלל השצטים ופתה אותם, כסצורין אתם שעלי לצדי אני מקפיד, איני מקפיד אלל צצציל כלכם, אלל צצין ונוטלין כל הגדולות, לו המלכות ולתחיו הכהונה, עד שנמפתו כלם" (תנחומא ט"ז): וכתב רבינו שליט"א בספרו "אורחות יושר" ערך ליצנות וז"ל: "יש אנשים שעונים לחבריהם בדרך לעג וליצנות וגם לגדולים מהם וזה בא מטפשות הגאווה שחושבים שהם החכמים מכל העולם וכמו שכל שוטה חושב .. וחושב שע"י הליצנות מחזיקים אותו לחכם ואינו יודע שהוא ממש להיפך והוא סימן מובהק לשטות וכידוע... וע"י בירור פ"ב דברכות (ה"ח) כמה מעשים נוראים שנענשו ר"ל עבור ליצנות אחת על ת"ח מלבד העונשים הגדולים לעת"ל, ואמרו זו דרכם של לצים בתחלה מדברים ומתלוצצים על חבריהם ואח"כ על גדולים מהם ואח"כ על רבותיהם ואבותיהם ואח"כ על המצות כו' ר"ל (ע"י רמב"ם סוף טו"צ) וגם בעוה"ז מי שמחקה ומתלוצץ מאנשים סופו שכולם יחקו אותו וילעגו עליו בכל מקום שילך שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה וכל האנשים שונאים אותו אפי' אשתו ובניו ומשפחתו עד שנמאסים עליו חיוו.... והוא דברים ידועים ומעשים בכל יום.... (ובישיבה הי' א' שהי' לו טבע כזו וכל ימיו עד היום יש לו צרות ומחלוקות ושונאים מבית ומחוץ ר"ל אף שהוא ת"ח)...."

ומסיים רבינו: "והנזהר בכל מה שאמרו חז"ל אין כבוד שמים יותר מזה וכמש"כ הרמב"ם (בספכ"ד מסנהדרין) והמכבד את התורה גופו מכובד על הבריות ואין כבוד התורה אלא לעשות על פי חוקיה ומשפטיה, ע"כ.
בברכת שבת טובה
צחק צוהצוה

פשט על התורה

"והנה פרח מטה אהרן וגו' ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים."

ויל"ע אם אכלו השקדים האלו מה מברכין עליהן. והנה בירו' כלאים ספ"ז מיבעיא לי' מהו לברך על הזרוע בעציץ שאינו נקוב המוציא לחם מן הארץ ופסק בחיי אדם שא"א לברך וכן בפה"ע ובפה"א א"א לברך עליהן מספק, אבל החזו"א זצ"ל אמר דדוקא מן הארץ א"א לברך עליהן שאינן ארץ (ע"י ירו' ערלה פ"א סוף ה"ב) אבל בפה"ע ובפה"א יכול לברך שגם בעציץ שא"נ יש בו אדמה ועץ ואפי' בגידולי מים התיר לברך שג"ז כמו אדמה, אבל כאן שהכל הי' בנס אין זה לא מאדמה ולא מעץ וכמו כמהין ופטוריות דמאוריא רבו ומבואר בברכות מ' ב' דמברכין עליהן שהכל וה"נ יש לברך שהכל, ואם נאמר שעץ תלוש ג"כ נקרא עץ כמש"כ עצי שטים עומדים א"כ המקל של אהרן הי' עץ וכתוב ויצץ ציץ ויגמול שקדים משמע שבנס צמח מהעץ א"כ י"ל דמברכין עליהן בפה"ע. וכן יש להסתפק על חרוב דרשב"י בשבת ל"ג ב' שנהפך כל ע"ש לתמר (ע"י בירו' שביעית פ"ט ה"א ומ"ש שם בביאור והוא ממדרש תלפיות ערך חרוב בשם מהר"ם גלנטי) אם היו מברכין עליו בפה"ע כיון שהעץ יצא בנס וצ"ע. וחטים שירדו בעבים (מנחות ס"ט ב') פירשו התוס' שם שהי' ע"י נס, ובס' חסידים החדש סי' תתת"מ כתב דעל המן הי' מברכין המוציא לחם מן השמים, ושם גם על זה היו מברכין כן.

(מעמא דקרא)

דרש על התורה

"ואון בן פלת."

פלת הוא פלוא בן ראובן (חזקוני וכ"ה בבעה"ת החדש פ' ויגש פ' חנוך ופלוא וע"י בלק טוב שחולק וברוקח כ' שהוא פלת בן יונתן מבני יהודה המוזכר בדה"א ב') וי"א און בן פלת הוא אליאב בן פלוא (מדרש פתרון תורה כאן) וי"א שהוא נמואל בן אליאב בן פלוא (מדרש תימן פ' פנחס).

"ומטה אהרן."

י"א שהוא המטה שהי' ביד יהודה ושהי' ביד משה (במדב"ר ספ"ח) ושהי' ביד אברהם יצחק ויעקב והוא המטה שנברא ביה"ש (פדר"א פ"מ) ויש חולקין (במדב"ר שם) ועמש"כ בש"א י"ד גבי מקלו של דוד ובש"ב כ"ג בפ' וביד המצרי חנית, וי"א מטה אהרן מאילן שקד הי' (רוקה) ומטה משה הי' מעץ הדעה (ילקוט ראובני חקת בשם מדרש).

(למכסה עתיק)

על ההפטרה

"כאשר בא יעקב מצרים ויזעקו אבותיכם אל ה' וישלח ה' את משה וגו'."

ע"י ברד"ק שכ' שהוא מקרא קצר שהרי כשבא יעקב למצרים לא זעקו לה' רק אחר כמה דורות ע"ש. וי"ל שרמזו בזה מ"ש בזה"ק בשלח נ"ג א' דא"ר ייסא בשעתא דנטלי ישראל לנחתא בגלותא דמצרים דחילו ואימתא תקיפא נפל עלוי א"ל קב"ה ליעקב אמאי את דחיל כו' א"ל דחילנא די ישיצון בני כו' א"ל אנכי ארד עמך כו' גם עלה למחמי פורקנא דברך כו' ומבואר דיעקב אבינו בירידתו למצרים כבר התפלל על הגלות והבטיחו שישלח את משה ואהרן לפדותם.

(מעמא דקרא)

שו"ת בעניני הפרשה

- ש. צ"ב איך היה להם במדבר מאתיים וחמישים טליתות שכולן תכלת, ולא נראה סיבה מיוחדת שיוציאו ממצרים טליתות אלו.
- ת. ממה שתגרי גויים מוכרים.
- ש. צ"ב שרש"י מפרש כאן טעם מחלוקת קורח ועדתו משום נשיאו אליצפן ואילו להלן (פסוק ז') פירש, קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, וצ"ב מדוע שינה בטעם המחלוקת.
- ת. ההתחלה היתה קנאה ובשביל שראה שלשלת נתחזק בזה.
- ש. מבואר בפסוקים ואת כל האדם אשר לקרח לכאורה זה כולל את כולם, ממי יצא שמואל הנביא.
- ת. בני קרח לא מתו.
- ש. "העניני האנשים ההם נתקן לא נעלה", מה ראו להזכיר דוקא ניקור עינים ולא שום עונש אחר.
- ת. סומא חשוב כמת.

(אשיחה)

"ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה

כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'?"

מעשים מרבינו בענין כבוד תלמידי חכמים

■ אמר פעם רבינו: אבא זצ"ל סיפר לי כי היו שני בחורים טובים בלימודם, בישיבה בנובהרדוק, שפעם אחת כאשר למדו מהרש"א, ודבריו לא מצאו חן בעיניהם, אמרו לעצמם 'הוא מדבר כמו ילד', ולקחו את הספר מהרש"א (שאו עוד היה שנדפסו בספר נפרד) והניחו אותו בתוך עגלה של תינוק, נענעו את העגלה כדרך שמנענעים לתינוקות. ומה היה סופם בימים שבאו לאחר כן? אחד מהם יצא מדעתו לגמרי והשתגע, והשני, התקלקל וירד מדרך התורה רח"ל.

■ רבינו סיפר כי פעם ביום טוב שני שהה בחדרו של דודו מרן החזון איש זלה"ה. החזון איש ביקש ממנו להדליק בשבילו את האור, ניגש למתג והדליק. ואע"פ שבצנעה, שמר לא לעשות מלאכות דאורייתא ביו"ט שני, אך כיון שהיה בכך משום כיבוד גדול הדור שביקש ממנו, והרי, כיבודו הוא דין מדאורייתא, ויום טוב שני הוא דרבנן, עשה מיד כבקשתו.

הגר"ח ביאר את הרקע לעובדה. כי נהג בחומרא זו לגבי יו"ט שני, בצנעה ממש... ולכן החזו"א לא ידע כי מחמיר בזה וביקש ממנו שידליק. וממילא עשה מיד כבקשתו והדליק.

■ רבינו אושפז בבית הרפואה מעייני הישועה (בתשס"ב). לאחר שמצבו השתפר, אמרו לו כי בבית הרפואה שוהה גם הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל. הוא הביע את רצונו לבקר ולכבדו. ואז, ביקש ללבוש כובע ומעיל, ביציאתו לעבר חדרו. הנוכחים ניסו להקל מעליו וביקשו שלא ילבש מעיל ומגבעת, אך לא נענה להם באומר: **אני עושה כן מפני כבודו של תלמיד חכם.**

■ רבינו סיפר למקורבו: חסידים אומרים, על "חכם" אחד שבא לבחון את הבעל שם טוב זצ"ל האם הוא יודע ללמוד, ושאל אותו שאלה, ששואלים נער צעיר: מה יעשה מי ששכח ולא אמר יעלה ויבוא?... הבעל שם טוב השיב לו: השאלה לא נוגעת למעשה, לא לי ולא לך. לי, אינה נוגעת למעשה, כי אני לא שוכח, ולך גם לא שייכת, כי לא יעזור לך שתשוב ותתפלל שמונה עשרה, כי גם אז תשכח שוב. וכך היה מאז ולתמיד, שהוא שכח ולא הועיל מה שחזר להתפלל שוב. – דברי הגר"ח. כי ביזוי חכמים וקפידתם, חמור מאד.

■ ספר רבינו לבני ביתו: בעת אשכבתא דרבי, כאשר ליוו את ארונו של החזון איש לכיוון בית החיים שומרי שבת, אחד המלווים אמר בקול: "מה מתרגשים כאן היום יותר מכל יום בפטירת יהודי אחר". מעט אחרי סתימת הגולל, בדרכו מבית העלמין עוד לפני ששב לביתו, עקץ אותו עקרב, ומיהרו איתו לבית החולים. וראו בחוש שאמרו חז"ל: "עקיצתן עקיצת עקרב"...

■ כידוע שבתחילת ספר "אגרות חזון איש" הובא העתק מכתב יד סתרים של החזון איש, שבו מרן החזו"א מציין בקצרה כי נשמה מיוסרת, באה אליו לבקש תיקון הנפש. וזה לשונו: "... לא נתן לי לעזבו שאברכנו אמרתי לו לך לשלוי' ולא נחה דעתו אמרתי יה"ר שתתקן את הנפש הזאת תיקון גמור ותסלח את כל עונותיו תיכף נח דעתו ונשאר במנוחה".

■ רבינו גילה וסיפר לתלמיד את הרקע הבסיסי לאותה בקשת תיקון נשמה: כי בקוסובה מקום מגורי אבי החזון איש זצ"ל (ותפקידו כרב העיירה) נערך דין תורה בראשותו, בין שני בעלי בתים מהעיירה. הוא פסק את פסקו. היהודי שהפסיד בדיון, כעס וחש נעלב עד שהחל לנהל מלחמה מול הרב. הוא הרבה במחלוקת. פתח בית כנסת נוסף חדש, וגם הביא רב נוסף לעיירה. לאחר שנפטר, הוא זה שבא לבנו – החזון איש, לבקש תיקון לנשמתו הדרויה. (הגר"ח הוסיף: עוד הכרתי את בני משפחתו של אותו יהודי).

■ רבינו הגר"ח אמר: שאלו פעם את חמי הגאון ר' יוסף שלום (זצוק"ל) מדוע המחלה הידועה התפשטה כיום, רחמנא ליצלן, והשיב מחמת דברי הגמרא בשבת דף קי"ט שכל המבזה ת"ח אין רפואה למכתו, ולכן, נחלה במחלה שגם אחרי שמתרפא ממנה, היא יכולה לחזור שוב ושוב, ה' ירחם, כי נאמר "אין רפואה"...

לפלוגי שנכנס קמיה הגר"ח לשאול אודות פשטות לשון הגמרא 'אין רפואה למכתו', האם אין רפואה בתשובה, השיב הגר"ח, כי נראה שמכל מקום אין הכוונה שלא מועלת 'תשובה', אלא שקשה לעשות תשובה על כישלון זה.

■ סיפר הגר"ח, בכוונה להגדיר את חומר האיסור של פגיעה אחת בתלמיד חכם:

רבי יוסף דינקלס זצ"ל עלה לתורה בקביעות לעליית לוי במנין שבבית החזון איש, למעשה, התפלל עימהם בתדירות עוד יהודי לוי. באחת הפעמים כאשר העלו שוב את הגרי"ד, כבר לא יכול היה להתאפק, התרגז מאד וצעק בסגנון של ביזוי מול הגאון רבי יוסף (שמעלים אותו לתורה, ולא אותי). כאשר אבא (הסטייפלער זצ"ל) שמע מכך, אמר כי האיש חייב נידוי על בזיון תלמיד חכם.

(מאחורי הפרגוד)

יהי רצון שנזכה כולנו להיות ממכבדי תלמידי חכמים ומאורי הדור

ניתן לשלוח בקשה להצטרפות קבועה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל עובדות מרבינו שליט"א (ממקור ראשון בלבד) וכן מכתבים עם תשובות כדי שנוכל לפרסמם ולזכות את הרבים.

הערות והארות יתקבלו בברכה 057-3145900 ניתן להנציח לע"נ לרפואה ולהצלחה